

Hendrik Gregorij met de bark Nassau naar Salawati te wijten aan het krachtig opsteken van de noordwestenwind, die het ankeren heeft belet en het voortzetten van de reis gevaarlijk maakte. Men moest zich daarbij neerleggen. Conform het bevel in de brief van 10 oktober 1764 is het bestuur bevolen nadere informatie te verschaffen. Betreffende inlandse zaken is op 20 oktober 1765 [fol. 1188] reeds gerapporteerd dat veel Buginezen, Mandarezen en andere zwervers zich rond Menado, Gorontalo en elders ophouden en dat het bestuur meende dat het hoog tijd was ze te verjagen. Dit is, voor zover daartoe de middelen aanwezig zijn, toegestaan. Tekorten daaraan moet het bestuur melden. Deze zwervers verbeelden zich sterk te zijn en zouden van kwaad tot erger zijn overgegaan, als de Enkhuizen niet onverwacht met manschappen was verschenen, zodat ze hun dreigement Menado en Gorontalo te overrompelen, niet konden uitvoeren. De toestand zal nog verbeteren, als het bericht in de brief van 3 september 1765 wordt bevestigd. Langs particuliere weg werd vernomen [fol. 1189] dat de volgens besluit van 8 juni 1765 naar Bwool en Tantolij gezonden vaartuigen reeds te Bwool waren aangekomen, het fort daar was heroverd en dat men bezig was de welwillende inwoners te verenigen. Dat was bij de goudmijn Palile reeds geschied. Nadere berichten ter bevestiging ontbreken evenwel. De koningen van Limbotto schreven echter op 14 augustus 1765 aan het bestuur dat de dienaren op Bwool waren aangekomen en dat hun gugugu Mhamed Sloef daarheen zou gaan. Er wordt niet meer aan het succes van de expeditie getwijfeld, maar nadere berichten worden afgewacht. De fiscaal daar heeft met beëdigde verklaringen aangetoond dat de aanklachten die met de verantwoording door de gewezen resident van Bwool naar Ternate waren gezonden, ongegrond zijn. Men laat deze hatelijk zaak daarbij rusten. Er blijkt uit dat de vele maatregelen [fol. 1190], zoals de geheime besluiten van 24 april en 4 mei 1765 aangeven, onnodig zijn geweest en dat de komst van het schip de voorgewende slechte toestand aanmerkelijk heeft verbeterd. Het bestuur heeft te veel geloof gehecht aan geruchten en in de geheime brief van 31 december 1765 is het er op gewezen zich anders tegenover de koning van Tidore te gedragen. Niet de koning maar, wegens diens slappe regering, zijn dienaren spelen een kwalijke rol. Het bestuur moet de daaruit voortkomende onrust en vooral vijandelijkheden zien te voorkomen. Bij het overhandigen van vorderingen groot rsd 28.645 aan de koning van Tidore wegens roof door zijn onderdanen de Papua's, die hij volgens contract van 1733 moet vergoeden, verklaarde hij dat ze tegen hem in opstand waren gekomen en zijn eigen onderdanen slecht hadden behandeld. [fol. 1191] Hoewel er weinig kans is dat deze arme vorst deze vorderingen ooit zal voldoen, moet hij er wel, in afwachting van betere tijden steeds aan herinnerd worden. Er zal bij de koning aangedrongen worden op de uitwijzing van de op Salawati aangehouden Engelsman en het ophalen van vier moslim matrozen in Engelse dienst, die op Ceram waren verkocht. De koning had het laatste immers beloofd, maar de sterke wind in het begin van de oostmoesson had het sturen van een vaartuig verhinderd. De koning verzekerde dat dit nu dit najaar zou gebeuren en dat de matrozen beslist aan de Compagnie zouden worden uitgeleverd. De koning heeft niet geantwoord op de vraag in de brief van 8 februari 1765 om bijzonderheden over de afschuwelijke poging van de Engelsen om de bevolking van Salawati om te kopen tot ongehoorzaamheid aan hem. Daar dit aangeeft dat dit niet veel om het lijf heeft, [fol. 1192] zal men deze kwestie laten rusten. De koning van Tidore heeft op 20 juni 1765 twee van zijn vaartuigen die rond Menado hadden geroofd, laten aanhouden en drie hoofden daarvan de doodstraf gegeven. Het bestuur schrijft dit eerste voorbeeld tijdens zijn regering toe aan de aanwezigheid van wapenen, maar men zal de koning prijzen om deze bestraffing die de openbare rust en veiligheid bevordert. Op 4 juli 1765 is de koning van Ternate geïnstalleerd, nadat hij de contracten van zijn voorouders had hernieuwd en bezworen. Op de vreugde van de koning van Tidore over deze aanstelling, omdat hij verwacht dat Ternate de contracten nakomt, is geantwoord dat deze de vrede met Tidore en andere koningen zeker zal bewaren. Hoewel de koning van Batjan nog niet naar zijn vorige woonplaats is teruggekeerd, verzekerde prins Kalim [fol. 1193] dat hij zijn verhuizing wegens gebrek aan levensmiddelen reeds aan de jonge gugugu en andere slechtgezinden verwijt. De gouverneur